

OVERDENKING

Wie niet wordt geboren blijft veel leed bespaard, zo luidde de kop boven een artikel in de weekendbijlage van Trouw, dat ik las enkele dagen voor de voorbereiding van de doop van Lize. Het is een uitspraak van een belangrijke hedendaagse filosoof, David Benatar, afkomstig is uit Zuid Afrika, die de leidende denker is van een beweging van de zogenaamde 'antinatalisten'. Dat zijn mensen die de wereld er serieus van willen overtuigen dat het beter is om geen kinderen meer te krijgen. En ze schijnen steeds meer gehoor te krijgen. Hun voornaamste argument is niet eens de aantasting van de aarde door de bevolkingsgroei of iets van dien aard, maar de overtuiging dat we onderschatten hoe groot het lijden in de wereld is. Zelfs de minderheid van de mensheid die in grote veiligheid en luxe leeft krijgt toch ooit onvermijdelijk te maken met de pijn van bijvoorbeeld een hernia, kanker, liefdesverdriet, het verlies van naasten, depressiviteit. Wie wil een ander mens zulke ellende aandoen?

Wat maakt dat je het leven door wilt geven aan een volgende generatie? Wat is er in dit leven voor jou zo de moeite waard dat je dat ook anderen toewenst? En wat zou je je kinderen het liefst willen besparen? Wat vervult je met de grootste angst? Onze tijd wordt sterk beheerst door angst; angst voor de toekomst, angst vanwege de aantasting van het milieu, verschuivingen in de machtsverhoudingen die onze wereld bepalen, vluchtelingenstromen, toenemende eenzaamheid.

Het verhaal van de Emmaüsgangers steekt in op een moment dat mensen ook geen toekomst meer zien. Wat niemand had verwacht is toch gebeurd: Jezus is op wrede wijze vermoord zonder dat iemand dit probeerde tegen te houden. De boodschap van hoop en liefde die hij belichaamde lijkt daarmee ook om zeep te zijn gebracht. Wat is het leven waard als het op deze manier kan eindigen? Waaraan kun je nog hoop ontlennen als er zo wordt omgegaan met het beste wat de aarde heeft voortgebracht?

De ochtend waarop we deze dienst voorbereidden lazen we samen dit bijzondere opstandingsverhaal. Twee zinnen sprongen er voor jullie uit. Ten eerste de bijna verontwaardigde vraag van deze twee vertwijfelde mensen aan de vreemdeling die hun weg kruist: *Weet je dan niet wat er is gebeurd? Is het niet tot je doorgedrongen?* En ten tweede vraag die ze zichzelf stellen als diezelfde vreemdeling weer weg is: *Brandde ons hart niet toen hij onderweg met ons sprak?*

Soms gebeuren er dingen waarvan je pas achteraf zegt: eigenlijk wist ik het al, maar ik zag ze toen niet. Er zijn dingen in je leven die achteraf gezien zich al veel eerder aankondigden, maar die niet tot je doordrongen. Dat er iets goed scheef zat in je relatie, dat je werk deed dat niet echt bij jou past. Of dat er toen iemand op je pad kwam die heel belangrijk voor je zou worden. Dat je toen iets las of hoorde dat later heel wezenlijk voor je zou blijken. Dingen die eerder ook al waar waren, alleen jij zag ze niet.

Die weg, die gang tussen Jeruzalem en Emmaus is wel eens vergeleken met de weg en de gang van de liturgie. Terwijl deze twee mensen onderweg zijn delen ze hun diepe verbijstering om de moord op Jezus met elkaar, als een soort Kyriëgebed. Dat ze niet elk voor zichzelf blijven rondlopen met hun verdriet, verbijstering en verwarring, maar dat delen, heeft, al wordt de realiteit er niets anders van, al iets troostends en bevrijdends. In je eentje ben je al snel geneigd ellende te verdringen omdat het je te veel wordt, in de kerk deel je het met elkaar en breng je het samen voor God. Wat deze twee mensen tegen elkaar zeggen blijft niet tussen hen hangen, maar wordt gehoord, door een geheimzinnige derde, die een stuk met hen oploopt en –zo wordt ook ons gaandeweg duidelijk - de aanwezigheid van God in hun midden vertegenwoordigt.

Het eerste dat die persoon doet is hen alle ruimte geven zelf hun verhaal te doen. *Wat is er dan gebeurd?* vraagt hij hen alleen maar, en dan barsten ze los. Ze benoemen niet alleen hun verdriet en teleurstelling om wat er gebeurd is maar ook hun verwarring en onzekerheid over hoe ze dat moeten duiden. Er is iets in de houding van deze derde dat hen uitnodigt tot volstrekte eerlijkheid.

En dan volgt de dienst van de Schrift. Het Woord van God komt erbij. Dat Woord wordt betrokken op wat zij hebben meegemaakt. Het verheldert dat. En ook omgekeerd: hun ervaringen verhelderen wat er geschreven staat. Dat wat hen zo diep geschokt heeft dat het hen alle hoop dreigt te ontnemen, de dood van Jezus, wordt door deze derde niet weggenomen of weggepraat, maar betrokken op verhalen die ze al kennen van jongs af aan. Daarmee wordt het geplaatst in een heel ander en verrassend licht.

Deze weg loopt tenslotte uit op de dienst van de Tafel. Dat is het moment dat deze twee die geheimzinnige derde uitnodigen om binnen te komen, dat ze ernaar verlangen hem te ontvangen in hun eigen huis, dat hun hart naar hem uitgaat. Het is het hoogtepunt van de tocht. Het moment waar het leven van deze twee mensen en deze geheimzinnige derde die hun weg kruist helemaal elkaar bij elkaar komen, dat is het moment dat het

brood gebroken wordt en de zegen wordt uitgesproken. En zodra dat gebeurd is, is hij ook weer weg. Alsof het een zinsbegoocheling was.

Brandde ons hart niet toen hij onderweg met ons sprak? zeggen ze opgewonden tegen elkaar. En hun reactie is dat ze weer op weg gaan, er vindt een soort uitzending plaats, net als aan het einde van een dienst. Deze twee gaan het leven in, ze gaan dezelfde weg opnieuw, maar nu in omgekeerde richting. Hun wanhoop heeft plaats gemaakt voor hoop.

Hoe kan dat? Hoe kan wanhoop plaats maken voor hoop en angst voor vertrouwen? Die wonderlijke omslag is het geheim van wat er met Pasen gebeurt, niet alleen met Jezus zelf, maar ook met zijn volgelingen.

Geen mens kan leven zonder hoop en vertrouwen. Dat geldt niet alleen voor gelovigen, dat geldt voor ieder mens. Zonder hoop op en vertrouwen in goedheid is er geen echt leven mogelijk. Dat is precies het punt dat die antinatalisten duidelijk maken. Als alle hoop en vertrouwen in een goedheid die in het leven is gelegd en tegelijk boven dit leven uitgaat ontbreken, moet je wel tot dezelfde conclusie als zij: dat het beter is het leven niet meer door te geven. In de kerk weten we dat we niet kunnen leven zonder die hoop en dat vertrouwen en benoemen we dat, niet alleen voor onszelf, maar voor heel de mensheid. En we doen dat steeds weer opnieuw, omdat we het nodig hebben er steeds weer aan herinnerd te worden, omdat we deze hoop en dat vertrouwen niet zomaar uit onszelf kunnen putten. En bij de doop van een kind dat het leven nog beginnen moet worden we er sterker aan herinnerd dan ooit. En daarom zal zo meteen gezongen worden voor Lize en tegelijkertijd voor ons allemaal:

Wees niet bang, Ik heb je bij je naam geroepen. Je bent van mij.
Wanneer de angst voor eenzaamheid opdoemt,
bedenk dan dat ik aan jouw zijde sta.
Weet hoe kostbaar je in mijn ogen bent.
Je bent van mij, o mijn kind.
Ik houd van jou met een volmaakte liefde.

Woorden en klanken die gaan over een liefde die groter is dan onze eigen onvolmaakte liefde, die onze menselijke liefde optilt en groter maakt. Over een vertrouwen dat vele malen sterker is dan ons eigen vaak zo wankel vertrouwen. Over een hoop die zo veel vaster is dan ons altijd maar weer heen en weer gaan tussen hoop en vrees. Over wat de enige en alomvattende grond en doel is van het leven van Lize en dat van ons en die de diepe vreugde geeft, die ons doet voelen en weten dat ondanks alle angst en wanhoop het zin heeft om het leven te leven en door te geven.

